

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ NA REGIONÁLNÍ ÚROVNI A SEA V ČESKÉ REPUBLICE, SVOBODNÉM STÁTĚ SASKO A V POLSKÉ REPUBLICE

ZKUŠENOSTI Z PROJEKTU FINANCOVANÉHO Z PROGRAMU INTERREG IIIA

Dirk Bölit, Lars Stratmann a Hendrike Helbron

Provádění SEA¹⁾ v České republice, Polsku a Svobodném státě Sasko podléhá různým rámcovým podmínkám. V těchto navzájem sousedících zemích existují rozdílné státní a správní struktury, rozdílné systémy územního plánování, především ale různé přístupy implementace Směrnice (ES) 2001/42 (směrnice SEA)²⁾ v rámci národní legislativy. Na příkladu saského plánovacího regionu Horní Lužice – Dolní Slezsko byl realizován projekt „Strategické posuzování vlivů územního plánování na regionální úrovni na životní prostředí (SEA) – vývoj nadnárodní koncepce posuzování a postupů pro Českou republiku, Sasko a Polsko“, financovaný z programu INTERREG IIIA.

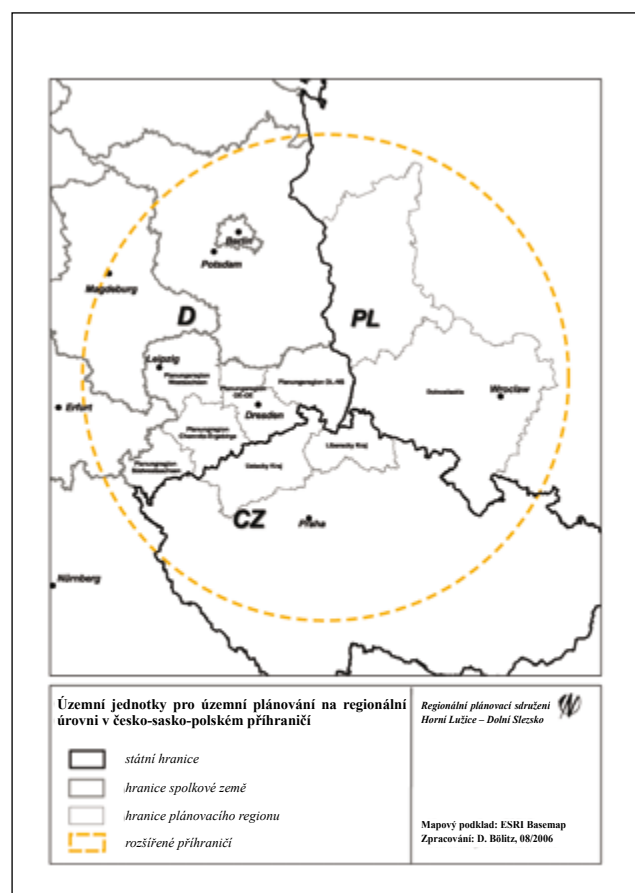
Úvod

Směrnice (ES) 2001/42 o SEA vyžaduje přeshraniční účast orgánů a veřejnosti v případě, pokud lze předpokládat, že plány a programy mohou mít významné přeshraniční vlivy. Německo, které sousedí celkem s devíti státy, je takto

výmíto přeshraničními procesy dotčeno zvláštní měrou. Na základě této skutečnosti se vědci z Leibnitzova ústavu pro ekologický územní rozvoj (Leibniz-Institut für ökologische Raumentwicklung e. V.) z Drážďan spolu s Fakultou environmentálního plánování Braniborské technické univerzity (Brandenburgische Technische Universität) z Chotěbuzi (Cottbus) a s Regionálním plánovacím sdružením Horní Lužice – Dolní Slezsko (Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien) zabývali v období od července 2004 do října 2006 vývojem přeshraniční koncepce posuzování a postupů pro územní plánování na regionální úrovni.

V rámci tohoto projektu byly navzájem porovnány, dále rozvíjeny a zkoušeny metody a postupy posuzování vlivů programů a koncepcí na životní prostředí (SEA) v České republice, Polsku a Německu. Region Horní Lužice – Dolní Slezsko byl z důvodů své polohy na hranici s dvěma českými kraji (Liberecký kraj a Ústecký kraj) a s dvěma polskými vojvodstvími (Dolní Slezsko a Lubušské vojvodství) pro tento záměr obzvláště vhodný (viz obr. 1).

Předložený článek se zabývá především porovnáním systémů územního plánování na regionální úrovni v České republice, Sasku a Polsku ve vazbě na SEA. Detailní informace k metodice posuzování a k přeshraniční koncepci postupu lze najít v závěrečné zprávě projektu „Strategické posuzování vlivů územního plánování na regionální úrovni na životní prostředí (SEA) – vývoj nadnárodní koncepce posuzování a postupů pro Českou republiku, Sasko a Polsko“, zčásti i v češtině (Homepage: http://www.ioer.de/ioer_projekte/p_165.htm).

Obr. 1: Územní jednotky územního plánování na regionální úrovni v česko-sasko-polském příhraničí

- 1) SEA – Strategické posuzování vlivů na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment), je zaměřen především na posuzování plánů, programů, politik, strategií a koncepcí, tj. materiálů s výhledem na určité období. (Zdroj MŽP: www.env.cz).
- 2) Směrnice (ES) 2001/42 Evropského Parlamentu a Rady ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (směrnice SEA).

Stav implementace Směrnice (ES) 2001/42 o SEA

Při zahájení tohoto projektu nebyly ve Svobodném státě Sasko k dispozici žádné zkušenosti s posuzováním vlivů programů a koncepcí na životní prostředí (SEA). Sousední regiony v České republice a Polsku však již takováto posuzování pro své „plány“ na regionální úrovni (v České republice územní plán velkého územního celku dále jen ÚPN VÚC) provedly, neboť národní legislativa tuto záležitost upravila ještě před vstupem evropské směrnice v platnost. Nicméně ani tam dosud neproběhla žádná přeshraniční SEA.

V České republice byla příslušná směrnice EU do národní legislativy zcela začleněna v roce 2004 novelizací zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí.³⁾ Tato právní úprava sice předpokládá přeshraniční proces SEA, to se však zatím z důvodů přechodných ustanovení příslušného zákona netýká procesů pořizování územních plánů na regionální úrovni (ÚPN VÚC) v sousedním Libereckém a Ústeckém kraji.

V Polsku proběhla implementace v roce 2001 schválením zákona o environmentální legislativě s následující změnou zákona.⁴⁾ Pro plány uspořádání území vojvodství platí zákon o územním (prostorovém) plánování a uspořádání území.⁵⁾ Ten vyžaduje zpracování tzv. ekologické prognózy. V té jsou rovněž popisovány významné přeshraniční vlivy na životní prostředí. Nepředpokládá se však přeshraniční proces projednávání. Přeshraniční účast orgánů a veřejnosti v rámci procesu SEA probíhá v Polsku pouze pro resortní plány a programy.

V Německu se realizace Směrnice EU o SEA v důsledku existence federálního systému zdržela. Zákon o prostorovém uspořádání⁶⁾ byl sice v červnu 2004 ještě v dané lhůtě změněn, ale zákon o prostorovém uspořádání Spolku tvoří pouze legislativní rámec, který musí být konkretizován zemskými zákony o územním plánování. Saský zákon o zemském plánování se v současné době nachází ve fázi změn⁷⁾ a předpokládá se, že jeho nové znění vstoupí v platnost v lednu 2007. Do té doby je nutno používat spolkový zákon o prostorovém uspořádání a evropskou Směrnici SEA.

Uspořádání státu a správní struktura

Rozdíly v uspořádání státu a veřejné správy mají za důsledek rozdílné kompetence v oblasti provádění SEA. Zvláštností je federální struktura v Německu, neboť rozdílné správní struktury a kompetence neexistují pouze mezi Českou republikou, Německem a Polskem, ale rovněž mezi

jednotlivými spolkovými zeměmi. Rozdíly mezi spolkovými zeměmi se mohou do budoucna ještě prohloubit, jelikož poslední změna základního zákona v rámci tzv. „reformy federálního uspořádání“⁸⁾ poskytuje spolkovým zemím do budoucna možnost, se zcela odchyliť mimo jiné od spolkového zákona o prostorovém uspořádání.

Pro Českou republiku to znamená, že se v případě přeshraničních zájmů musí připravit na rozdílné správní struktury a postupy v sousedních spolkových zemích Sasku a Bavorsku. Pro Polsko totéž platí ve vztahu k sousedním spolkovým zemím Sasku, Braniborsku a Meklenbursku – Pomořansku.

Státní úroveň je v Německu tvořena spolkovým státem a spolkovými zeměmi (viz obr. 2), regionální samosprávná úroveň zde existuje teprve na úrovni okresů (Landkreise). Regionální plánovací sdružení, jako sdružení okresů a nezávislých měst pořizují z pověření Svobodného státu Sasko „regionální plány“.

V České republice existuje centrální vláda v Praze a od 1. 1. 2001 kraje jako samosprávné jednotky. Na ně byla přenesena působnost v oblasti pořizování ÚPN VÚC, případně „zásad územního rozvoje“ dle nového stavebního zákona.⁹⁾

V Polsku existuje na státní úrovni centrální vláda ve Varšavě a v každém vojvodství vojvoda jako orgán státního dozoru. Úkoly regionální samosprávy plní ve vojvodství Úřad maršála vojvodství, mimo jiné i v oblasti pořizování „plánu uspořádání území vojvodství“.

Systémy územního plánování na regionální úrovni a posuzování vlivů na životní prostředí v České republice, Sasku a Polsku

Rozdílné systémy územního plánování a rozdílné systémy posuzování vlivů na životní prostředí vedou rovněž k různé aplikaci Směrnice SEA v České republice, Sasku a Polsku (viz tabulka).

V důsledku změn vyplývajících z nového českého stavebního zákona se budou územně plánovací dokumenty na regionální úrovni v České republice a Sasku shodovat více, než tomu bylo doposud. Oba dokumenty jsou ve vztahu ke schvalovacím orgánům závazné v části regionálně významných rozhodnutí. Pro podřízenou plánovací úroveň obcí existuje povinnost přizpůsobení se plánu na regionální úrovni (regionální plány v SRN, zásady územního rozvoje v České republice). Polský plán uspořádání území je sice rovněž závazný ve vztahu k ostatním orgánům, v případě konfliktů s plány obcí však musí dojít k jednání o převzetí

3) Zákon č. 93/2004 Sb., ze dne 29. ledna 2004, kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

4) Zákon ze dne 27.04.2001 o ekologické legislativě (Sb. Nr. 62, Pos.627, několikrát měněn),
(Ustawa z dnia 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr. 62, Poz.627 z późn.zm.).

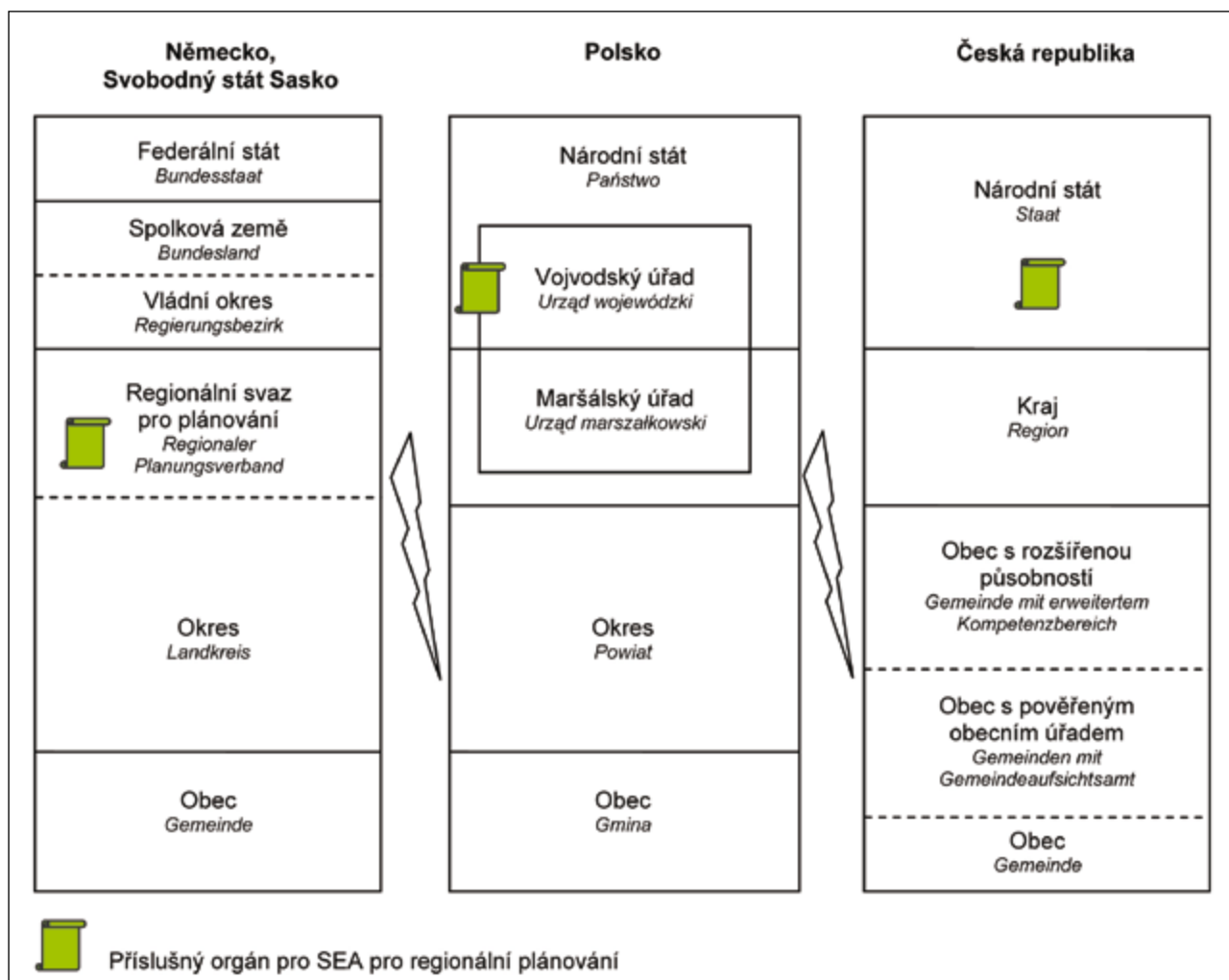
5) Zákon ze dne 27. března 2003 o územním plánování a uspořádání území (Sb.Nr 80, Pos.717 několikrát měněn),
(Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.Nr 80, poz.717 z późn.zm.).

6) Zákon o prostorovém uspořádání ze dne 18. srpna 1997 (Spolková sbírka zákonů I 2081, 2102), naposledy změněn zákonem ze dne 3. května 2005 (Spolková sbírka zákonů I STR. 1224).

7) Návrh zákona o zavedení zkoumání vlivů určitých plánů a programů na životní prostředí a účast veřejnosti v záležitostech životního prostředí dle (ES) Směrnice 2001/42 ve Svobodném státě Sasko.

8) Zákona o změně základního zákona ze dne 28. srpna 2006 (Spolková sbírka zákonů I STR. 2034).

9) Zákon č. 183/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o územním plánování a stavebním řádu, který vstoupí v platnost od 1. ledna 2007.

Obr. 2: Srovnání administrativně-správního členění jednotlivých států¹⁰⁾

obsahů plánu uspořádání území mezi maršálem vojvodství a představitelem obce. Přímá povinnost přizpůsobení plánů obcí neexistuje.¹¹⁾ Nicméně i v Polsku se připravuje změna legislativy, podle které by mělo dojít ke zvýšení závaznosti (územních) plánů na regionální úrovni.¹²⁾

Územní plány na regionální úrovni jsou ve všech třech sousedících zemích pořizovány na základě hodnocení přírody a krajiny. Odpovídající dokumenty mohou být rovněž využity jako hodnotící měřítko pro SEA. Ekofyziografické studie v Polsku¹³⁾ a prognózy, koncepty a strategie ochrany přírody v České republice¹⁴⁾ tak představují odpovídající, veřejně přístupné dokumenty. V Sasku proti tomu neexistuje samostatný krajinný rámcový plán. Tuto funkci přejímá současně v rámci tzv. „primární integrace“ územní plán na regionální úrovni (regionální plán). Základem je sice od-

borný posudek ochrany přírody a péče o krajinu, ten však představuje neveřejný, nezávazný dokument.

V souvislosti s novým stavebním zákonem se v České republice zavádí povinnost zpracovat každé dva roky zprávu o uplatňování zásad územního rozvoje v uplynulém období, která současně může být důvodem pro změnu, případně aktualizaci zásad územního rozvoje v daném kraji. Tato zpráva může rovněž převzít funkci dokumentace monitoringu dle čl. 10 Směrnice SEA. Pozitivní je řešení, zakotvené v novém českém stavebním zákoně, podle kterého musí být návrh zprávy o uplatnění zásad územního rozvoje konzultován s obcemi kraje a s dotčenými orgány ještě před jejím schválením v zastupitelstvu kraje.

V Polsku je nutno předkládat Sejmiku (zastupitelstvo vojvodství) každé čtyři roky periodickou zprávu o uspořá-

10) Knippschild, Robert: Prezentace: Udržitelné územní a ekologické plánování. Bilaterální fórum Euroregionu Štýrsko – Severní Slovinsko. Přeshraniční kooperace v oblasti životního prostředí jako konkurenční faktor. Maribor. 01.06.2006. Str. 18 (nepublikovaný manuskript).

11) Dendewicz, Stanislaw: Součástí systému územního plánování na regionální úrovni v Polsku, in: Województki Biuro Urbanistyczne, Regionaler Planungsverband Oberlausitz – Niederschlesien (vyd.): Bulletin dolnoslezsko-saského pohraničí Svazek č. 1/2001, Vratislav, Budyšin. Str. 11.

12) Poznámka od paní Maji Włosinské (Úřad maršála Lubušského vojvodství) na závěrečné konferenci k programu INTERREG IIIA dne 5. 10. 2006 v Drážďanech.

13) Představenstvo vojvodství, Vojvodská urbanistická kancelář ve Vratislavi (vyd.): Ekofyziografická studie vojvodství Dolního Slezska. Vratislav, listopad 2005 (*Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu (wyd.): Opracowanie ekofyziograficzne dla województwa dolnośląskiego. Vratislav, listopad 2005*).

14) Krajský úřad Libereckého kraje: Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje. Liberec 2004.

dání území, kterou je v rámci SEA možno rovněž využít. V Sasku se na regionální úrovni předpokládá pouze průběžné sledování území, jehož výsledkem není systematické zpracování zprávy. Zpráva musí být v Sasku zpracována společně se zprávou o rozvoji země pouze pro úroveň celého území Svobodného státu Sasko.

V České republice existuje takový systém, který zajišťuje kvalitu posuzování vlivů na životní prostředí. Posuzování vlivů na životní prostředí tak může být zpracováno pouze akreditovaným znalcem, kterým je vždy fyzická osoba. V Polsku je k provádění posuzování vlivů na životní prostředí oprávněn kdokoli, s výjimkou pořizovatele plánu. V Sasku bývá zvykem, že pořizovatel plánu pořizuje jak regionální plán, tak i zprávu o životním prostředí.

V Sasku a v České republice je přeshraniční účast orgánů a veřejnosti vyžadována v případech, pokud lze předpokládat, že návrh územního plánu na regionální úrovni může mít významné přeshraniční vlivy. Naproti tomu v Polsku není v souladu s polskou legislativou požadována účast sousedních zemí v rámci procesu SEA.

Oproti České republice a Polsku jsou v Německu zprávy o životním prostředí zpracovávány jako nesamostatná část úředních správních postupů. SEA, stejně jako EIA není koncipována jako samostatný proces. Centrální orgány SEA jako orgány odborného dozoru, jakými je v České republice například Ministerstvo životního prostředí, v Německu neexistují. To platí i pro Sasko, kde zodpovědnost za pořízení SEA leží na pořizovateli plánu a regionální plánovací sdružení tak na základě zprávy o životním prostředí a stanovisek orgánů a veřejnosti samo hodnotí plán z hlediska jeho vlivů na životní prostředí (viz tab.). SEA v Sasku tak nemá žádné finančně-právní důsledky pro územní plánování na regionální úrovni. SEA nekončí vlastním správním aktem. Jinak je tomu v České republice a Polsku, kde na státní úrovni určí vlastní orgány SEA vliv programů a plánů na životní prostředí a mohou tak mít vliv na rozhodování pořizovatele plánu (orgán územního plánování).

Přeshraniční účast orgánů a veřejnosti v Sasku

Partnerem (orgánem) pro přeshraniční účast orgánů a veřejnosti sousední země je v Sasku příslušné regionální plánovací sdružení. Stanoviska z České republiky a Polska přitom nemají být předávána pouze prostřednictvím příslušných ministerstev životního prostředí v Praze a ve Varšavě, Saskému státnímu ministerstvu pro životní prostředí a zemědělství, ale současně i přímo regionálnímu plánovacímu sdružení.

Saské státní ministerstvo pro životní prostředí a zemědělství současně přejímá funkci „poštovní schránky“, kdy

sousední zemi odkáže na odpovídající „příslušný orgán“. To platí pro případ, že Saské státní ministerstvo pro životní prostředí a zemědělství obdrží informace o vlivech plánů a programů sousedních států – tedy z České republiky a Polska. Důsledkem je, že v rámci přeshraniční účasti orgánů a veřejnosti k zásadám územního rozvoje českých krajů leží kompetence k účasti dotčených saských orgánů a veřejnosti na příslušném regionálním plánovacím sdružení. Tento postup vychází z německého principu EIA, kdy za účast orgánů a veřejnosti zodpovídá pokaždé ten orgán, který by v Německu realizoval stejný záměr (případně obdobný plán).¹⁵⁾

Nicméně se v Sasku při plánovaném přenesení tohoto principu na strategickou úroveň (SEA) ukazují již předem problémy. Neboť k tomu, aby bylo možno pokaždé identifikovat „příslušný orgán“, musely by ve třech sousedních zemích existovat stejné dokumenty, strategické plány a programy a především stejné správní struktury. Tomu tak ale právě v přeshraničním rámci není.¹⁶⁾ V České republice a Polsku tak existují další strategické dokumenty na regionální úrovni. Je otázkou, kdo by zde přejímal kompetence. Následuje několik příkladů strategických dokumentů z regionální úrovně v České republice:

- Program rozvoje kraje: Tento dokument stanoví „zásady regionálního rozvoje“. Vztahuje se stejně jako „zásady územního rozvoje“ na celé území kraje, je však zpracováván v menším měřítku. Bylo by v tomto případě vhodným partnerem Saské státní ministerstvo vnitra (pořizuje zemský rozvojový plán jako nadřazený plán) nebo regionální plánovací sdružení (území, pro které je zpracován regionální plán odpovídá velikostně území kraje) nebo okresní úřad (s plánováním rozvoje okresu na srovnatelné správní úrovni)?
- Operační programy: Bylo by zde kompetentním orgánem Saské státní ministerstvo hospodářství a práce?
- Resortní plány, jako například regionální dopravní koncepce: Zde bylo dříve kompetentní Saské státní ministerstvo hospodářství a práce (jako nositel odborného rozvojového plánu Svobodného státu Sasko) nebo spíše odpovídající orgán na okresním úřadě (který plánuje okresní silnice na srovnatelné správní úrovni)?
- Koncepce ochrany přírody: Má zde být kompetentním orgánem Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství jako nejvyšší orgán ochrany životního prostředí Svobodného státu Sasko nebo regionální plánovací sdružení jako pořizovatel krajinového rámcového plánu?

15) V souladu s § 9b zákona o studii vlivu na životní prostředí ve znění Vyhlášky ze dne 5. září 2001 (Spolková sbírka zákonů I STR. I 2350, naposledy změněn zákonem ze dne 3. května 2005 (Spolková sbírka zákonů I STR. 1224).

16) Knippschild/Leibenath: Přeshraniční projekt EU „ENLARGE-NET“: Ke spolupráci komunální a regionální správy v rámci nových vnitřních hranic EU. In: RaumPlanung, svazek 123, S. 243–248; Leibena-

th/Knippschild: Territorial Cohesion and Transboundary Governance: Insights from the Polish-German and the Czech-German Borders. Poznatky z česko – německé a polsko – německé hranice (nepublikovaný rukopis, příspěvek pro Akademie für Raumforschung und Landesplanung: Yearbook of the four Spatial Research Institutes 2007 [4R-ročenka 2007], S. 6–8).

Přeshraniční zkoumání a účast	Svobodný stát Sasko	Polská republika	Česká republika
Předmět			
Príslušná legislativa	Saský zákon o zemském plánování	Zákon o územním plánování a uspořádání	Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (nový stavební zákon)
Název plánovacího dokumentu	Regionální plán	Plán uspořádání území vojvodství	Zásady územního rozvoje
Měřítko regionálního plánu	1 : 100 000	1 : 150 000	1 : 100 000
Závaznost ve vztahu k podřízeným plánovacím úrovním.	Povinnost přizpůsobení plánů obcí.	V případě konfliktů s plány obcí musí dojít k jednání o převzetí obsahu plánu uspořádání území mezi maršálem vojvodství a představitelem obce / starostou / prezidentem města.	Povinnost přizpůsobení plánů obcí.
Zákon o SEA pro územní plánování	Saský zákon o zemském plánování (v současné době pozměňovací návrh, Zákon o územním plánování, Směrnice SEA udává rámec)	Zákon o ochraně životního prostředí Polské republiky Zákon o územním plánování a uspořádání	Zákon č. 100/2001 Sb. o zkoumání vlivů na životní prostředí ve znění zákona č. 93/2004 Sb.
Hodnotící měřítko ochrany přírody	Odborný posudek ochrany přírody a péče o krajinu, Krajinný rámcový plán (žádný samostatný dokument)	Ekofyziografická studie vojvodství Program ochrany životního prostředí vojvodství	Koncepce ochrany přírody a krajiny kraje Limity využití území
Kdo zodpovídá?			
Pořizovatel plánu na regionální úrovni	Regionální plánovací sdružení	Úřad maršála	Krajský úřad
Nadřazený orgán vůči územnímu plánování na regionální úrovni	Saské státní ministerstvo vnitra (odborný a právní dohled)	Příslušný ministr pro stavebnictví, uspořádání území a bytovou politiku (právní dohled)	Ministerstvo pro místní rozvoj (odborný a právní dozor)
Zpracovatel zprávy o životním prostředí	Každý, i pořizovatel plánu sám	Každý, ne však pořizovatel plánu	Akreditovaná fyzická osoba
Orgán dohledu pro SEA	Saské státní ministerstvo vnitra (právní dohled)	Vojvoda / zdravotní inspektor vojvodství (odborný a právní dozor)	Ministerstvo životního prostředí (odborný a právní dohled)
Příslušný orgán pro přeshraniční SEA		(Ministerstvo životního prostředí Polské republiky – pouze pro spektrální plány)	
Jako země původu >>>	Regionální plánovací sdružení		Ministerstvo životního prostředí České republiky
Jako dotčená země >>>	Regionální plánovací sdružení (návrh zákona)	Ministerstvo životního prostředí Polské republiky	Ministerstvo životního prostředí České republiky
Přeshraniční účast orgánů a veřejnosti v rámci SEA			
Příslušný orgán pro příjem stanovisek	Regionální plánovací sdružení	Ministerstvo životního prostředí Polské republiky (pouze pro spektrální plány)	Ministerstvo životního prostředí České republiky
Monitoring realizace plánu na regionální úrovni			
Existující povinnost monitorovat realizaci plánu.	Průběžné sledování území (není povinnost zpracovat zprávu).	Periodické vyhodnocení plánu uspořádání území v intervalu 4 let (zpráva sejmiku vojvodství a usnesení).	Monitorovací zpráva včetně účasti orgánů v intervalu maximálně 2 let (schválení krajským zastupitelstvem).

Tab.: Regionální plánování a SEA v České republice, Sasku a Polsku

Jelikož lze pouze v ojedinělých případech identifikovat jednoznačného saského partnera, musejí nejvyšší zemské orgány (například Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství, Saské státní ministerstvo vnitra, Saské státní ministerstvo hospodářství a práce) pokaždé rozhod-

nout, který orgán je vhodný pro účast saských orgánů a veřejnosti na posuzování zahraničního plánu či programu. Je otázkou, zda tato rozhodnutí zajistí z důvodů popsané asymetrie správních struktur odborně uspokojivé řešení. Nejen na základě těchto skutečností se zdá být smysluplné, uva-

žovat i v Německu o alternativách k existujícímu systému a v daném případě zavést rovněž centrální orgán EIA / SEA tak, jak existují v České republice a Polsku.

Výhled

V rámci projektu se ukázalo, že SEA podléhá rozdílným rámcovým podmínkám a že meziregionální spolupráce je v případě SEA přeshraničně možná pouze v omezené míře. To je způsobeno například rozdíly v kompetencích partnerských úřadů. Největší možnosti přeshraniční spolupráce mezi sousedními regiony spočívají dle našeho názoru v (dobrovolné) účasti na scopingu – tedy na společném stanovení / odsouhlasení přeshraničního rámce posuzování / potřeby posuzování, v rámci přeshraniční výměny dat a společného stanovení zamezujících, minimalizačních či nápravných opatření.

První kroky byly učiněny v rámci projektu, podpořeného z programu INTERREG IIIA. Regionální plánovací sdružení obdrželo od orgánů životního prostředí sousedních regionů v rámci scopingu relevantní dokumenty pro ochranu přírody a krajiny. Recipročně by po dokončení měla být poskytnuta odborná část za oblast ochrany přírody a péče o krajinu a příloha k regionálnímu plánu, tvořená rámcovým krajinným plánem po jeho dokončení. Kromě toho se doporučuje zpracovat i v Sasku na počátku pořizování regionálního plánu „limity využití území“, tak, jako je tomu v České republice ve fázi „zadání“. Včasné odsouhlasení rámce posuzování s českými a polskými kooperačními partnery v rámci scopingu je možno označit za úspěšné. V rámci těchto jednání byly předloženy hodnotné návrhy. Lze ovšem pochybovat, že se úřady na regionální úrovni budou cítit v praxi odpovědný za vydání stanoviska k záležitostem životního prostředí (již mimo rámec projektu INTERREG), neboť příslušným partnerem pro přeshraniční projednávání v rámci SEA je Ministerstvo životního prostředí České republiky.

Smysluplná by mohla být rovněž pravidelná přeshraniční výměna informací mezi sousedícími regiony o výsledcích monitoringu. Ale zejména při monitoringu je zřejmé, že asymetrický systém veřejné správy a rozdílné systémy SEA (s i bez samostatných postupů pro SEA popřípadě s i bez institucí pro SEA jako je např. odborný dohled) na-

vozují i do budoucna mnoho otázek. Vzhledem k tomu, že v případě nepředvídatelných přeshraničních dopadů na životní prostředí může být od Ministerstva životního prostředí České republiky asi sotva požadováno, aby se obrátilo na všechny možné úrovně správy v Sasku, které v rámci svých kompetencí určují pravidla pro realizaci záměrů majících dopad na životní prostředí či tyto záměry posuzují – obdoba dotčených orgánů státní správy v České republice týkající se jednotlivých záměrů, územní plánování na úrovni obce (obce), územní plánování na regionální úrovni (regionální svaz pro plánování), plán rozvoje spolkové země (Saské státní ministerstvo vnitra) atd. Proto se také zdá otázka zavedení monitoringu v rámci v současné době předkládaného návrhu saského zákona o zavedení SEA nedostatečně ošetřena. I v tomto případě by bylo možné opět doporučit seskupení kompetencí ve prospěch Saského státního ministerstva životního prostředí a zemědělství. Po obdržení informací z České republiky o nepředvídatelných přeshraničních dopadech na životní prostředí by pak mělo Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství informovat příslušné úřady a usilovat o nápravná opatření.

Nadnárodní účast orgánů a veřejnosti s sebou na druhou stranu nese rovněž vícenáklady. Právě na abstraktní úrovni územního plánování na regionální úrovni je pro orgány obtížné (alespoň v Sasku) mobilizovat vlastní veřejnost. Větší účast veřejnosti bude odpovídat očekáváním s tím spojeným pouze v případě, pokud budou účastníci i v přiměřené míře informováni. To v nadnárodním rámci předpokládá vícejazyčnost. Stále vyšší význam bude v této souvislosti mít internet. V České republice a Polsku je použití internetu pro účast veřejnosti ve smyslu lepšího přístupu k informacím o životním prostředí přímo předepsáno zákonem. Především internetovou transparentnost české správy je nutno vyzdvihnout jako příkladnou.

*Ing. Dirk Bölitz
Regionální plánovací sdružení
Horní Lužice – Dolní Slezsko v Budyšině
Ing. Lars Stratmann
Leibnitzův ústav ekologického
územního rozvoje v Drážďanech
Ing. Hendrike Helbronová
Fakulta environmentálního plánování
Braniborské technické univerzity v Chotěbuzi*

ENGLISH ABSTRACT

Spatial Planning at the Regional Level and SEA Procedure in the Czech Republic, Saxony and the Republic of Poland, by Dirk Bölitz, Lars Stratmann and Hendrike Helbron

The implementation of the SEA procedure in Saxony, the Czech Republic and the Republic of Poland is subject to different general conditions. In the neighbouring states diverse state systems and administrative structures, different planning systems and in particular different approaches of the implementation of the SEA Directive 2001/42/EC into national legislation exist. The easternmost planning region of Saxony, Upper Lusatia-Lower Silesia (Oberlausitz-Niederschlesien) functioned as a case study in the INTERREG III A project “Strategic environmental assessment for regional planning – development of a transnational assessment and practice concept for Saxony, Poland and Czech Republic”.